

GREVLINGEN

Medlemsblad for Naturvernforbundet i Oslo og Akershus



Pressen priser NOA!

Arne Johan Vetlesen
'følger opp' Arne Næss

BESTILL MARKAKALENDEREN FOR 2011 – SE SISTE SIDE



NATURVERNFORBUNDET
I OSLO OG AKERSHUS (NOA)



Pressen priser NOA!

Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA) fikk Norsk Presseforbunds åpenhetspris for 2010. I begrunnelsen slås det først fast at "Retten til innsyn er en av de mest grunnleggende verdier i et demokrati." Deretter heter det blant annet:

"Årets Flaviusvinner risikerte sin eksistens ved å ta opp kampen når godseier Carl Otto Løvenskiold nektet å gi ut opplysninger om sine gamle naturskoger. Medhold i Miljøklagememnda var ikke nok, ei heller i Lagmannsretten. En enstemmig Høyesterett ga årets vinner rett i at de hadde krav på å få utlevert detaljkart over Løvenskiold-Vækerøs skogseiendommer. I Høyesterett ble det blant annet lagt vekt på miljøinformasjonslovens overordnede mål, nemlig å styrke den rett ethvert menneske har til å leve i et miljø som er forenlig med vedkommendes helse og velbefinnende, og at retten til miljøinformasjon er et viktig virkemiddel til å ivareta dette."

Deretter understreker Presseforbundet betydningen av rettspraksis for hvordan loven skal fortolkes og at NOA slik har bidratt til åpenhet og innsyn i det norske samfunn.

I sin takketale understreket daglig leder Gjermund Andersen det store løft denne kampen hadde vært for en liten regional forening, men at NOA aldri hadde vært i tvil om at kampen for innsyn måtte føres selv om NOA måtte stå alene, og at innsyn var av avgjørende betydning for det arbeid NOA utfører daglig.

Norsk Presseforbunds åpenhetspris har sitt navn etter den romerske slaven Flavius, som stjal pontifikat-kollegiets dokumenter og så publiserte dem for folket. Slik brøt han kollegiets eneveldige makt. NOA er i godt selskap – i 2009 gikk prisen til Transparency International for kampen mot korrupsjon.

Frithjof Funder, redaktør

Innhold

- Pressen priser NOA!
- Inspirasjonssamling på Frønsvollen
- Nytt fra Vøienvolden
- Kommende arrangementer
- Lokalt naturvern
- Naturen søker ny beskytter
- I ødeleggelsens tid
- Lesesirkel: Nytt klima
- To ferske lover gir dynamikk
- Hundremeterturen i sommer
- Magne Midttun minneord
- Fjordbyplanen
- Jørgen Stubbesitter
- Sett og sakset
- Grønt dikt
- Bokspalten

Inspirasjonssamling på Frønsvollen

NOA har gjennomført inspirasjonssamling på Frønsvollen, med "våre" lover i fokus. En konklusjon er klar: Vi har fått verktøy som vil gjøre det enklere å sikre viktig natur – det vil si: Dersom lovene tas i bruk! På samlingen ble det gitt smakebiter av naturmangfoldloven, plan- og bygningsloven, miljøinformasjonsloven og Markaloven. Særlig ved innslaget om PBL ble det tydelig at her er vi nødt til å lære leksen vår; finne mulighetene som lovene åpner for og ta dem i bruk. Kombi- nert med helt nye prinsipper i naturmangfoldloven (§§ 8–12) og en relativt ny rett til deltakelse etter miljøinformasjonsloven (§ 20) vil denne loven kunne bli et godt verktøy for lokal- og fylkeslag. Vi vil vurdere å gjennomføre et lørdagsseminar i praktisk bruk av PBL seinere i høst, slik at alle lokallagene kan bli i stand til å benytte loven i sitt arbeid. Følg med i Grevlingen og NOAs Ark. Forøvrig kan Frønsvollen anbefales for mindre kurs og seminarer. Stedet fungerte perfekt på samlingen.

GREVLINGEN

Medlemsblad for Naturvernforbundet i Oslo og Akershus
Maridalsveien 120, 0461 Oslo
Telefon 22 38 35 20
noa@noa.no www.noa.no
Bankgiro 1280.05.02347



Redaktør: Frithjof Funder, tlf. 22 21 14 71, e-post: hfunder@online.no
Redaksjonsassistent: Tom Ekel, tlf. 47 40 01 81, e-post: tomekeli@online.no
Redaksjonen avsluttet 14. oktober 2010.
Forsidebildet viser Marka-glede i Kjekstadmarka. Foto: Helen Svensson.

© Naturvernforbundet i Oslo og Akershus 2010

ISSN 0803-6357

Grevlingen blir trykket på 100% resirkulert papir og er miljøvennlig produsert og derfor svanemerket.

Trykk: IT Grafisk Opplag: 5.100





Ny kontorsekretær

Elen Margrethe Søreide Lie er ansatt som kontorsekretær i 40 prosent stilling i første omgang ut året. Hun vil arbeide her to hele dager i uka, mandager og onsdager. Telefontiden vil være fra kl 13 til 16 de to dagene. Elen får epost-adresse elen@noa.no og hun kommer til å betjene telefonen og noa@noa.no. Hun er 35 år, cand.mag i biologi fra NLH og med i styret i Naturvernforbundet i Bærum.

Velkommen til Elen!



NATURVERN DUGNAD

NOA starter opp høsten med å invitere folk som har litt ledig tid på dagtid til en naturverndugnad. Gjennom en fast dag i uka håper vi å kunne skape et arbeidsfellesskap rundt naturvernsakene på Vøienvolden, der de som er med bidrar til arbeidet og får påfyll tilbake i form av å gjøre en nyttig innsats, blir en del av et miljø og får naturvernaglig påfyll. Kjenner du noen som kan være interessert? Gi dem et tips og be dem enten ringe (mandag eller onsdag fra kl 13 til 16) eller sende en epost til gjermund@noa.no.

Kommende arrangementer

(Hvis ikke tid og sted er angitt, sjekk www.noa.no)

Oktober

30. Strategimøte i Markagrappa kl 11.00–16.00 på Frønsvollen.

November

3. Møte i Markagrappa kl 18.00 på Vøienvolden.
10. Onsdagsforum: Allemannsretten; noen myter – mange nyheter. Stipendiat Marianne Jørnliid Reusch, Universitetet i Oslo.
17. Lesesirkel: Nytt liv. Begynner kl 18.00. OBS forhåndspåmelding
16. "Stort" styremøte i NOA (Styret + lokallag og arbeidsgrupper).
24. Onsdagsforum: "Friluftsliv, natur og folkehelse. Hva kan friluftsliv og naturvern bidra med i dagens helse-Norge?" Professor Gunnar Breivik, Norges Idrettshøgskole.
30. Lesesirkel: Nytt klima. Begynner kl 18.00. OBS fortsettelse fra 17. november.

Desember

1. Møte i Markagrappa kl 18.00 Vøienvolden.
8. Onsdagsforum: Arealbruk og samferdsel – hvordan spare Marka og matjord, skape grønne bomiljøer og samtidig redusere utslippene? Seniorrådgiver Terje Kaldager, Miljøverndepartementet.
12. Julegløgg på Frønsvollen. Ta et velfortjent brekk i juleforberedelsene og nyt eventyrskogens ro. Gløggen er varm fra kl 12.00 og utover til kl 15.00.
14. Styremøte i NOA.

Januar

11. Styremøte i NOA.
19. Onsdagsforum: Tema fastsettes senere. Følg med på www.noa.no, eller send oss din epost-adresse – så får du vårt elektroniske nyhetsbrev NOAs Ark.

Februar

8. Styremøte i NOA.
16. Onsdagsforum: Tema fastsettes senere. Følg med på www.noa.no, eller send oss din epost-adresse – så får du vårt elektroniske nyhetsbrev NOAs Ark.

Mars

22. Styremøte i NOA.
29. ÅRSMØTE

Men det skjer enda mye mer. Vi planlegger et lørdagsseminar om praktisk bruk av Plan- og bygningsloven, flere onsdagsforum om ulike temaer, turer og befaringer. Vi vil også begynne å varme forsiktig opp til foreningens 100-årsjubileum i 2014 med et seminar om naturvernets posisjon i dag og veien videre.

Fordi Grevlingen bare kommer ut fire ganger i året, er det en rekke arrangementer som bare blir annonsert i vårt elektroniske nyhetsbrev NOAs Ark og på hjemmesiden. Ønsker du å bli varslet om ting som skjer – send oss din epost-adresse, så får du beskjed om hva som skjer! Og har du lyst til være med å arrangere møter, turer eller fester – er vi svært takknemlige for all hjelp. Ta kontakt på epost noa@noa.no eller telefon 2238 3520 (mandag og onsdag, kl 13.00–16.00).

Lokalt naturvern

– NOA mot nye 100 år

av Knut Frigaard, styreleder i NOA

Naturvernbegreper

Dagens naturvern står for en bestemt holdning til bruk av naturen og dens ressurser. Holdningen kan være både nyttemessig og etisk-idealistisk begrunnet. De fleste vil vel mene at naturen har en egenverdi som mennesket er en del av.

Men ser vi bare på naturens nytteverdi for menneskene kan den deles inn i bruksverdi og opplevelsesverdi. Det vil si en materiell del knyttet til vår fysiske helse så som mat, vann, luft etc. og en immateriell del knyttet til vårt følelsesliv, som rekreasjonskilde, stillhet, ro, harmoni etc.

Naturvern globalt

For store deler av verden er det sentrale i naturvern knyttet til befolkningens fysiske helse og overlevelse. Kommer naturen i ulage, svikter livsgrunnlaget for millioner – øygrupper og nasjoner vil forvinne i Stillehavet hvis is-massivene smelter, flomkatastrofer tar bort mat og drikkevann og dermed livsgrunnlaget etc. Det blir derfor en akademisk diskusjon uten interesse for dem det gjelder om klimaendringene er menneskeskapt eller ikke. Poenget er at utviklingen må snus og ikke ha som eneste resultat et håpløst svarteper-spill om hvem som har ansvaret. Vi må begynne med oss selv.

Den vestlige verden og de industrialiserte land bygger en stor del av sitt forbrukersamfunn og sin velstand på en forurensning av

natur og miljø som kanskje var bedriftsøkonomisk fornuftig den gang, men som viser seg å være en samfunnsøkonomisk katastrofe nå. BRIK-landene (Brasil, Russland, India og Kina) fronter en utfordring av dette systemet og krever at deres befolkning får del i velstanden. Det vil få følger for oss og vår livs- og levestandard.

Lokalt naturvern

Vårt eget forhold til naturen er mindre dramatisk, men alvorlig nok. Den er knyttet, ikke direkte til fysisk helse og overlevelse, men mer til psykisk helse og vår livskvalitet. Heri ligger den fremtidige utfordring for NOA.

2007 regnes for det året hvor over halvparten av jordens befolkning hadde flyttet inn til byer og i tettsteder. I Norden bor nå tre fjerdedeler av befolkningen i byer og tettsteder og i vårt område sannsynligvis enda flere. Befolkningen i vårt distrikt øker med mer enn 10 000 hvert år. Det innebærer at størsteparten av vår fysiske aktivitet og friluftsliv må utøves i eller nær byggesonen. I et helseperspektiv innebærer det en nødvendig oppvurdering av nærnatur og parkområder.

Nordisk Ministerråd

En oppsummering av hvor vi i Norden står på dette området gis i Miljøverndepartementets rapport "Naturopplevelse, friluftsliv og vår psykiske helse" som viser en klar sammenheng mellom friluftsliv og folkesunnhet.

Det opplyses blant annet at halvparten av befolkningen i Norden vil få psykiske problemer i løpet av livet, og at antallet overvektige voksne (40 prosent i Norden) og barn (15–20 prosent) fører til store omkostninger for den enkelte og for samfunnet. Derfor er de nordiske land enige om at "Det skal legges til rette for mer og bedre fysisk aktivitet til/fra og i skolen og lokalmiljøet og for aktiv bruk av lokale naturomgivelser for å fremme friluftsliv." Som det heter.

Verdens helseorganisasjon, WHO, hevder at det dominerende trekk ved det globale sykdomsbilde fremover vil være overgangen fra smittsomme til ikke smittsomme sykdommer. Her tar mentale lidelser en sentral plass som den største etter hjerte- og karsykdommer. Det fremgår av rapporten at psykiske lidelser er beregnet til å koste rundt 100 milliarder kroner pr. år i Norge. Enkelte hevder sågar at den vestlige kulturs materialisme og evig jag etter økt fortjeneste er den direkte årsak til denne utvikling.

Veien videre

Vi kan altså trygt fastslå at det er påvist en klar sammenheng mellom naturopplevelse, friluftsliv og vår psykiske og fysiske helse. En sammenheng som ikke kan forklares med at vi får mosjon. Naturopplevelse og friluftsliv er altså mer enn en form for fysisk aktivitet.

Da vi daglig leser om sprengte

helsebudsjetter og økningen av livsstilssykdommer virker det logisk å bruke naturen som en kraftkilde. Vi må med andre ord verne om den uberørte natur vi har og ta Marka i bruk for folkehelsens skyld. Men slik er det ikke. I alle fall ikke nå.

Den natur vi snakker om for oss som lever i Oslo og Akershus, landets største tettsted, er i hovedsak grøntområder i og nær byggesonen. Det er altså ikke noen god idé å plassere store idrettsbygg i randsonen av Marka som slik hindrer befolkningens hverdagsbruk av den natur som omgir våre tettsteder. Med Miljøverndeparte-

mentets siste vedtak om Tryvannsåsen er 1200 mål av den skogen Thomas Heftye åpnet for befolkningens til rekreasjon og friluftsliv nå kommersialisert og privatisert. Symbolverdien er betydelig. Utviklingen må snus.

Både ut fra vår opprinnelige etisk-idealistiske marka- og naturvernholdning, men også ut fra dagens holdning basert på den immaterielle bruksverdi for vår fysiske og psykiske helse må kommersialiseringen av naturen avvises. Den bidrar tvert om til økt materialisme og de negative helsekonsekvenser for vår livsstandard som er påvist.

Den immaterielle del av naturvern knyttet til vårt følelsesliv, har ikke fått stor oppmerksomhet og synes uten særlig plass på den politiske agenda. NOA ønsker å bidra til et mer nyansert syn på hvorfor, hvor og hvordan natur må vernes på vår lokale arena.

Naturvern har hittil nokså ensidig blitt ivaretatt av Miljøverndepartementet, også i perioden 1999 til 2004 hvor 12 prosent av grønt arealene i norske byer og tettsteder er blitt nedbygget. Det er kanskje på tide med et paradigmeskifte som setter folkehelsen i hovedfokus ved å la Helse- og omsorgsdepartementet overta mer av ansvaret?

Naturen i Oslo og Akershus søker ny beskytter

NOA, ved styreleder, har sendt et viktig brev til Helse- og omsorgsministeren og bedt om et møte begrundet i rapporten "Naturopplevelse, friluftsliv og vår psykiske helse" som viser en klar sammenheng mellom friluftsliv og folkesunnhet. Det vi trenger er en handlingsplan for en bedring av folkehelsen gjennom naturvern.

Brevet begrunnes med helseaspektet og påpeker at grøntarealene stadig blir nedbygd. Utviklingen går i gal retning: "NOAs utgangspunkt er naturvern på et etisk-idealistiske grunnlag, men må konstatere at dette argument ikke har politisk gjennomslag for tiden, selv ikke i Miljøverndepartementet. Etter NOAs vurdering vil imidlertid naturens betydning for folkehelsen måtte få politisk gjennomslag før eller siden, i en tid hvor media daglig bringer stoff om sprengte helsebudsjetter og dermed uløste helseoppgaver for befolkningen."

Oslo og Akershus står på mange måter i en særstilling som Norges største pressområde hvor en økende befolkning får stadig dårligere tilgang til natur i og nær byggesonen. Et vesentlig poeng med brevet er at disse spørsmål bør forankres i et departement som har folkehelse som hovedoppgave. Derfor kommer brevet med forslag om et møte og avsluttes med et ønske til NOAs 100-årsjubileum i 2014:

"Et naturlig jubileumsønske for oss vil være at Helse- og omsorgsdepartementet til jubileumsåret har utviklet en handlingsplan for en bedring av folkehelsen gjennom naturvern i vårt pressområde, i samarbeid med NOA og relevante forskningsmiljøer."



Foto: NOA

I ødeleggelsesens tid

av Arne Johan Vetlesen

Vi har bedt filosofiprofessoren "følge opp" temaene i Arne Næss' artikkel om det enkle friluftsliv i forrige hefte av Grevlingen.

"På enkelte ruter selger Ryanair billetter for to øre, men dette er tidsbegrensede tilbud." Nyheten ledsages av opplysningen om at man nå kan komme til de ti mest populære storbyene i Europa for under 1000 kroner tur/retur.

Hvor kommer den fra, forestillingen om at det er en rettighet å bevege seg hvor man vil, når man vil, og så raskt man har økonomi til? Den er av ny dato, og markerer en hyperindividualisme illustrerende for vårt samfunns forhold til naturen. Forhold til naturen? Det kom kanskje litt brått. Når fikk du sist spørsmål om ditt forhold til naturen?

Naturen er vår samfunnsforms *conditio sine qua non* – betingelse uten hvilken samfunnet ikke hadde vedvart over tid. En absolutt nødvendig betingelse. Og samtidig taus, tatt for gitt, stemmeløs.

Vi trenger ikke tenke på det som fungerer som forventet, så lenge det fungerer som forventet. Så også med naturen. Den er der for oss, som et reservoar av ressurser, som leverandør av tjenester. Som objekt for vår inngripen og så mange midler for våre menneskelige formål. I vår tid blir menneskene stadig flere, og formålene likeså. Behov som var ukjente i tidligere tider, og i noen tilfeller sågar for meg så sent som i går, oppleves i dag som presserende. I konsumsamfunnet er det kjøps-handlingen, tilegnelsen av et objekt – oftere og oftere kalt opplevelse – som er gitt vareka-

rakter, en pris på et marked, som lar meg innfri behovet.

Behovet for å flytte på seg, raskt og med optimal tidsutnyttelse, er blitt selvskrevent. Med største selvfølgelighet er det trumf over andre behov, andres behov – og især: andre arters.

Her kommer tausheten inn. Den kommer fra den andre siden av et skille som fremstår som mer absolutt, mer av en avgrunn, enn kanskje noensinne i vår kulturhistorie: skillet mellom oss og de andre – altså artene.

Lenge var menneskets forhold til naturen preget av en underlegenhet som næret underdanighet, fryktsomhet og respekt. Naturen var der som det mest stabile i hele tilværelsen, den legemliggjorte kontinuitet og forutsigbarhet: det som var der forut for vår gjøren og laden, som understøttet den, innrammet og begrenset den, og overlevde den – seg selv lik, og like sikkert som at sommer følger vår. Naturen var altet, det store og overveldende, menneskesamfunnet noe lite, og derved prisgitt dette større og menneskeoverskridende.

Forholdet menneske–natur handler grunnleggende om makt. Og det er langs maktdimensjonen at endringen – avgrunnen – det er tale om, gjør seg sterkest gjeldende. Mennesket og dets virksomheter har ekspandert med syvmlsskritt gjennom de siste par århundrer, takket være revolusjonen i naturvitenskapene – fra teleologisk til mekanistisk ver-

densbilde og forklaringsmodell – og de teknologier (måter å utnytte naturens ressurser på) som derigjennom ble utviklet og perfektjonert.

Resultat? Jo, der naturen før fremsto som nær allmektig, vill og utemmet, suveren og uavhengig, fremstår den nå bit for bit, art for art, ressurs for ressurs, som underlagt våre teknologidrevne inngrep, hvis angitte mål er innfrielsen av våre behov, og der disse behovene for sin del ikke er fikserte eller endelige, men tvert imot stadig mer foranderlige og elastiske, ja viser det seg: endeløst ekspansive.

I denne historisk nye situasjonen skjer den bemerkelsesverdige endring at naturen tar til å fremstå som skjør: den underlegne og utsatte part. Det før dominerende og selvsagte – naturens egenart, uavhengighet og ikke-formethet av det menneskeinitierte praksiser – er blitt det sjeldne og eksotiske, og som sådan det truede og – muligens – verneverdige. Den overlegne og den underlegne i forholdet har byttet plass, og vi frykter ikke naturens krefter så mye som hva vi qua kollektiv makt kan gjøre mot naturen ved å omforme, utpine og ødelegge den.

Mennesket er nå det – den – naturen trenger beskyttelse mot for å forbli natur i meningen: noe annet enn oss, ikke-formet av oss. Og kun mennesket kan utvise slik beskyttelse. Med menneskets oppnådde makt over naturen føl-

ger et historisk nytt ansvar for å la være å gjøre alt vi teknologisk er blitt i stand til å foreta oss overfor den: utvinning av begrensede fossile energikilder som olje, kull og gass, eller overutnyttelse av bestander, som ved overfiske. Det per i dag teknologisk gjørbare lar oss utnytte naturressurser i et omfang som innebærer overutnyttelse. Der "primitive" samfunn kun var kapable til å ta ut mindre eller like mye fra naturen som forenlig med bestandenes stabile reproduksjon, har teknologiene gjort oss i stand til å ta ut langt mer; heri deres overkill. Dermed nødvendiggjøres markeringen av en separat, teknologiavhengig grense, en etisk fundert grense, for hva vi velger å hente ut av faktisk tilgjengeliggjorte ressurser. Problemet er at å beskrive situasjonen slik er abstrakt. Jo da, det er forskningsbasert og politisk korrekt så det holder. Men beskrivelsen har intet eksistensielt feste hos den jevne borger og forbruker, nyter ingen motivasjonell, enn si følelsesmessig resonans. Hvordan kan en forankring til disse dimensjonene ved vår subjektivitet komme i stand? Premisset for spørsmålet er en antagelse om at vi ikke kan klare oss uten,

dersom vi på sikt skal klare oss som samfunn.

La følgende tjene som illustrasjon. Aftenposten melder at bær blir frostskaadet av global oppvarming. Milde og snøfrie vintre ødelegger vegetasjon, og uten snøen som beskyttende dyne vil blåbær, tyttebær og krøkebær fryse i hjel. Eller ta dette: I fjor offentliggjorde biologer en undersøkelse av de endrede snøforholdenes negative innvirkning på lemenbestanden, som også avhenger av snøens dynefunksjon. Redusert lemenbestand truer dyr høyere opp i næringskjeden, eksempelvis den rødlistede fjellreven.

Listen over slike eksempler, bare fra siste års forskning, kan forlenges lettere enn godt er. Poenget her kan uttrykkes slik: Når var du sist på bærtur i skogen?

Ikke det nei. Med andre ord, artene hvis truede livsbetingelser det handler om, glimrer med sitt fravær som noe vi har direkte erfaring med. At det er blitt slik, er en effekt av at matauk for den jevne forbruker tas hånd om av en for sin del stadig mer teknologidrevet og kommersielt styrt agroindustri av globalt omfang. Vi spiser kylling som aldri før,

men aner ikke hvordan de produseres. Blåbærene til dessert i går, behørig plastemballert, oppgir Chile som opprinnelsesland. At de er unødig langreiste er ikke poenget her. Snarere at vi ikke har noen som helst erfaringsmessig befatning med alt som går forut for at vi finner dem på hylla i butikken.

For å skifte eksempel: Når hubroen i Norge rapporteres truet, er det ikke fordi for mange av oss har vært ute og tatt livet av for mange hubroer i det siste. Hubroens forsvinning fra norsk terreng er i stedet forårsaket av noe nettopp ikke opplevd, bevitnet, egenforvoldt. Forsvinningen skyldes faktorer av strukturell karakter: at hubroens habitat krymper, fragmenteres og forringes, for eksempel ved utvidelse av infrastruktur (veier, bosetting, flatehugst). Årsakene er abstrakte i betydningen ikke-erfarte, ikke-intenderte, ikke-overskuede på individnivået. Jo da, vi ønsker raskere veitraseer og flere kjørefelt. Vi vil ikke dermed konsekvenser av typen sårbare bestanders forsvinning. Det er bare det at vi ikke har noen erfaringsmessig tilgang til dem: vi foretar ikke koblingen mellom målet om økt velstand og velvære, og dette erklært positiveskadevirkninger på livsvilkår utenfor vår interessehorisont. Hubroens forsvinning, akselerasjonen i artsdød lokalt som globalt, bærer vår epokes signatur: silent killing.

Påstanden om at bærplukking ville muliggjøre en bevissthet og berørthet overfor bærenes rapporterte vanskelige som ikke-plukkerne (les: nesten alle) er berøvet, er kanskje banal. At naturforholdet for majoriteten av moderne mennesker er blitt abstrakt, ved at alt vi daglig trenger



Foto: NOA

fra naturens side bringes til oss ad høyteknologiske veier (det være seg flybårne blåbær fra et annet kontinent, skjønt det vokser blåbær der jeg bor), er like fullt av største betydning for persepsjonen av naturen. Hvordan vi persiperer noe, er bestemmende for hvordan vi behandler det, altså hvordan vi bevisst eller passivt godtar at vi selv eller andre handler overfor det. Dette gjelder overfor noe i naturen så vel som overfor noen i samfunnet.

Psykologisk er vi mer beredt til å legge om vår praksis i tilfeller der dens negative konsekvenser (med)erfares av oss, enn der vi mangler enhver erfart kontakt med konsekvensene slik de arter seg for de berørte. Antroposentrismen i vestlig kulturhistorie generelt og i vestlig etikk spesielt, har brakt menneskene udiskutable fremskritt, især i form av universelle individsentrerte rettigheter – slik det gjerne går godt for den som hegner om egen ukrenkelighet og moralske triumfstatus vis-à-vis alt annet levende. Fremskrittets historie er på godt og vondt historien om å sette hensynet til en art – mennesket – over hensynet til alle andre arter på jorden.

Antroposentrismen er dessuten det sjeldent diskuterte generalpremiss i de hegemoniske samfunnsvitenskaper, fra klassikere som Hegel, Marx og Weber, til de siste tiårs intense kontrovers mellom "moderne" og "postmoderne", om man vil: Habermas mot den poststrukturalistiske røkla som langt på vei har destruert, unnskyld dekonstruert, alt, inklusive seg selv. Når jeg istemmer filosofkollega Simon Critchleys dom over nevnte kontrovers – "a complete waste of time and energy" – så med et annet fokus enn det gjengse. De

som har tenkt alle de store og innflytelsesrike tankene om samfunnet, har kun tenkt på samfunnet, underforstått menneskers relasjoner til og handlinger overfor andre mennesker; det symbolsk-språklige har overskygget det materielle. Selv om Den Andre er en notorisk hard nøtt å knekke (filosofisk, vel å merke), har flesteparten av de som bebor denne kloden forsvunnet ut av analysefeltet, ja ikke entret det in the first place: det virkelige mangfoldet, den som utgjøres av ikke-menneskelige arter og livsformer, og uten hvilken menneskesamfunnet ikke kan reprodusere seg selv materielt.

Men stopp, for akkurat det forandrer seg. Det forandrer seg i et tempo og med et omfang som fremfor noe annet understreker ovenstående påpekning: nemlig at mens naturen i uminnelige tider sto for det konstante og stabile i tilværelsen, den part som alltid hadde vært der og ville være der, også i pragmatisk ressursmessig forstand, som heideggersk Bestand, står naturen i vår tid for det utsatte, forpinte og truede – objektivt, om ikke subjektivt (opplevd). Balanse viker for ubalanse. Maktforholdet mellom naturkapitalen og humankapitalen er reversert, med en mengde irreversible og selvforsterkende, skjønt i dag knapt kartleggbare konsekvenser. Dertil kommer at de samfunn som rammes først og hardest av klimaendringene, er de med minst skyld i dem og minst økonomisk og politisk makt.

Saken er at artenes utrydningssrate har eksplodert. Akselerasjonen er særlig merkbar fra år 1600 og fremover, og enda mer påfallende de siste 50–60 år. Biologen og paleontologen Anthony Barnosky rapporterer i boken Heatstroke: Nature in an Age of Global War-

ming (2009) at vi i dag har nådd en utrydningstakt som er opp til 377 prosent av det anslått normale, sammenlignet med data fra tidligere epoker. Det voldsomme nåtidige utslaget skyldes korrelasjonen mellom tre faktorer: globalt høyt CO₂-nivå, globalt høye temperaturer, og globalt redusert biodiversitet. Krymping av habitat med påfølgende mobilitets tvang (oftest oppover, mot lavere temperaturer), samt overkapasitet i fangst og ressursutnyttelse er som sagt de konkrete årsakene for en gitt art. Det handler om strukturelle årsaksfaktorer snarere enn om individuelt intenderte. Derfor: Den som snakker om klimakrisen, kan ikke tie om kapitalismens vekstimperativ og hvordan teknologisk overkillkapasitet muliggjør galopperende artsdød.

Hva så med hin enkelte? At sosialvitenskapenes grand theories tematiserer sekundært, om overhodet, men aldri primært, menneskesamfunnets teknologisk muliggjorte innvirknings-, inklusive destruksjons-, potensial overfor naturen, er én ting, moralfilosofiens nedvurdering av ikke-menneskelige arter en annen. Utover dette må vi adressere han og hun som så gladelig benytter Ryanairs i sannhet latterlig billige flybilletter til å legge helgen til London eller Madrid, og kanskje ta påsken i Thailand. Igjen banalt, men også fundamentalt: Det gjør ikke et stort problem mindre at den oppleste og vedtatte mest miljøskadelige reisemåten økonomisk og med politisk samtykke er den langt rimeligste og dermed mest rasjonelle. For individet, vel å merke. For kollektivet er praksisen med å sørge for at det skadeligste blir stadig rimeligere, mens det relativt ikke-skadelige blir stadig dyrere

(rått parti fly/tog), himmelrope-
pende uformuflig. Ja, så til de grader
at det blir nærmest overflødig
å bringe separate etiske argumen-
ter på banen.

Det dypere poenget er at kollekti-
vet jeg nettopp refererte til, er av
et annet slag enn leseren er vant
til: kollektivet som er ment, er det
alt-liv-omfattende biotiske felles-
skapet Aldo Leopold og likesin-
nede økologer taler om. Tre ting
skal sies om dette fellesskapet:

1) Evolusjonshistorisk utgjøres
det av et fantastisk mangfold,
større og rikere enn noe enkelt
menneske kan sansemessig erfare
og mentalt begripe.

2) Det er i ferd med å krympe i et
tempo og omfang som, tungt
grunnet menneskeskapte inn-
virkninger, er av historisk enestå-
ende karakter.

3) Den ene arten som har oppar-
beidet makt til å ødelegge livs-
grunnlaget for alle andre, vil ved
å gjøre dette forårsake sin egen
undergang. Punkt 3 er ikke spe-
kulativt: det er business as usual.
Som billigflyreisende til steder vi
synes vi fortjener å oppleve, som
det heter i annonsene, er vi alle
tannhjul i det globalkapitalistiske
maskineriet. Vi kan føle oss ut-
skiftbare og ubetydelige. Artene i
naturen er ikke det. De har alle
sin nisje i den store økologiske
helheten vi inngår i, les økosyste-
mer som kan klare seg uten oss
mennesker, skjønt uten hvilke vi
ikke kan klare oss. Vi immunise-
res overfor følgene på bakken,
under og over den, i hav og luft,
av hva vi gir vårt opplevd mikro-
skopiske individuelle, billigtil-
budsbenyttende bidrag til. Vi tror
sågar, i beste liberale ånd, at vi har
de beste argumenter på rede hånd
for å ha oss frabedt andres kritikk
overfor handlevalg vi betrakter
som suverent egne, demonstrere-
nde vår autonomi dobbeltfor-

stått som evne og ukrenkelig ret-
tighet. "Paternalisme" lyder det
refleksaktig fra politisk korrekt
hold, til venstre ikke mindre enn
til høyre (jamfør Klassekampens
stempling av Christian Borchs
ramsalte konsumerismekritikk
som "overklassemoralisme"), når
noen en sjelden gang åpent kriti-
serer handlinger med udiskutabel
miljøskadelig effekt. Den antimor-
alistiske refleks er majoritetens
tyranni, dens selvfornøydhethet i
fraværet av rivaler. Moralsk kritikk
blir synonymt med moralisme.
Kloden kollapser, men det er vik-
tigere å ikke støte naboen.

Paternalismeanklagen bommer
ved å slå kritikk og korrektiv i
hartkorn med tvang. Men min
kritikk av din handling er ikke
min tvangsutøvelse over deg.
Tvert om, å kritisere er å ta den
kritiserte på alvor som subjekt,
som mottakelig for innspill som
kan endre selvforståelsen, synet
på verden og på hva som er viktig
og hva som er rett å gjøre. Å vur-
dere noe som viktig og riktig,
annet som uviktig og galt, er å
gjøre krav på gyldighet for vurde-
ringen, noe alle andre subjekter i
prinsippet kan ta stilling til og
dermed korrigere.

At preferanser, især konsumrela-
terte, ikke er kvasipositivistiske
brute data, men ytterst formbare,
utnyttes av den reklameindus-
trien som moralismetabuet gir
uendelig drahjelp til – en industri
som for sin del daglig praktiserer
paternalisme par excellence. I
1970, før han ble hyllet eventuelt
avfeid som postmoderne, påpekte
Jean Baudrillard det opplagte,
men i regelen oversette og usagte:
at konsumkapitalismen er den
mest paternalistiske samfunns-
form historien kjenner. Alle tilby-
derne som er der for meg, som vet
noe jeg ikke vet, nemlig at det
nye produktet er godt for meg, er

ment for meg, og at jeg fortjener
det. Et samfunn der intet står til-
bake at ønske – skjønt samtidig et
samfunn der det igjen og igjen,
alltid og ustanselig, dukker opp
dette ene som jeg likevel fortel-
les/opplever at jeg trenger. Umet-
telig og aldri tilfreds, aldri i mål.
Buyology heter det på fagspråk,
reklameskreddersyningen nå per-
feksjonert på vitenskapelig cor-
tex-nivå, mer nitidig bedrevet
enn noe annet som når deg.

Jeg slutter her, skjønt det er her
oppgaven begynner, er formulert:
Kapitalismens reklamedrevne pa-
ternalisme gjør oss immune over-
for kritikk av handlevalg hvis
erklærte – eller skal vi si illusoriske
– suverenitet og autentisitet er
langt viktigere for oss enn deres
skadevirkninger for det hardt prø-
vede mangfoldet av andre skap-
ninger på vår jord.

Lesesirkel: Nytt klima

En del av NOAs aktive har lyst til å
bore litt dypere i økofilosofien rela-
tert til dagens utfordringer. For å
gjøre dette systematisk og kollektivt
arrangerer NOA en lesesirkel på
boka "Nytt klima", redigert av Arne
Johan Vetlesen og med flere viktige
røster i miljødebatten som bidrags-
yttere. For å få motforestillinger, vil
vi også vie en aften på artikkelen
"De nye dommedagsprofetene" av
Aslak Sira Myhre, publisert i Samti-
den nr 3/2010.

Vi planlegger fire kvelder hvor vi
diskuterer innholdet. Deltakelse for-
utsetter at man har lest et "pen-
sum" før møtene. Dersom det lar
seg gjøre, vil vi forsøke å la det hele
ende opp i et "onsdagsforum" der
blant andre Sira Myhre og Vetlesen
kan samtale om utfordringene, seg
i mellom og med oss i NOA.

De to første kveldene er fastsatt til
17.11. og 1.12 kl 18.00 på Vøien-
volden. De to siste møtene avtales i
gruppa.

Påmelding til noa@noa.no senest
10.11. Deltakerne må selv skaffe
seg boka Nytt klima.

To ferske lover gir dynamikk i naturvernarbeidet

Miljøinformasjonsloven og naturmangfoldloven

av Gjermund Andersen

Det organiserte naturvernet møter mange utfordringer og har derav mange oppgaver. Av de viktigste er å kjempe for bedre og mer effektive verktøy, som lover, forskrifter, ulike planer, støtteordninger osv. Men minst like viktig er det å ta ordningene i bruk når de er på plass. Ingen lov blir bedre enn den praksisen som fester seg de første årene etter at den trer i kraft. Slik har det vært med miljøinformasjonsloven, som NOA gjennom sin seier i Høyesterett har gitt et realpolitisk innhold som vil være til gagn i lang tid framover. Det er ikke lenger snev av tvil: Vi har rett til å delta i prosesser som angår miljøet, og vi har rett til informasjon som kan sette oss i stand til slik deltagelse.

Og slik må det bli med den andre virkelig prinsipielle lovforbedringen i de siste årene, Naturmangfoldloven: Denne loven er omfattende, men vi skal ikke la oss skremme – de viktigste paragrafene, de som virkelig skal sette fart i alt naturvernarbeid som omfatter forvaltning av arealer, er helt greie å få fatt på. Fra 1. juli i fjor er det faktisk slik at alle forvaltningsvedtak som omfatter tiltak på fast eiendom ikke er gyldige, dersom sentrale forvaltningsprinsipper ikke er vurdert og lagt til grunn for vedtaket og at vurderingene synliggjort i selve beslutningen:

§7. (prinsipper for offentlig beslutningstaking i §§ 8 til 12). Prinsippene i §§ 8 til 12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, herunder når et forvaltningsorgan tildeler tilskudd, og ved forvaltning av fast eiendom. Vurderingen etter første punktum skal fremgå av beslutningen. Prinsippene det vises til er

§8. (kunnskapsgrunnlaget). Krav til at beslutninger skal bygges på vitenskaplig kunnskap

§9. (føre-var-prinsippet) Tvilen skal komme naturen til gode, ikke lommeboka.

§10. (økosystemtilnærming og samlet belastning) Den samlede belastningen på økosystemet skal vurderes

§11. (kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver)

§12. (miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder)

Dette kan vi anvende, og vi har allerede startet: I høringen for **reguleringsplanen for Ekeberg** hevder vi med loven i hånd at utredningen er for dårlig. Naturmangfoldlovens §7 er ikke fulgt, noe som fører til ugyldighet, dersom man likevel prøver å vedta saken på dette grunnlaget. I Statens Vegvesens kamp for å få lov til å bygge vei gjennom **Merkja i Nordre Øyeren Naturreservat** har de glemt å vurdere saken i lys av §7. Og lokallaget

og NOA klager saken inn for høyere instanser. Og med godt håp om å vinne fram. I alle fall må utbyggerne påregne nye utredninger om hvordan tiltaket vil påvirke den nasjonalt verneverdig naturen i området.

Også i Marka kommer dette til anvendelse. Enhver **hogsttillatelse** der skogbrukssjefen ikke har vurdert hogstens forhold til §7, og synliggjort vurderingene i beslutningen, må sees som ugyldig. Det holder ikke å si at forholdet er vurdert og alt er i orden, slik enkelte innen skogforvaltningen prøver seg på. Nei, de skal synliggjøre hvilke informasjon de bygger på og hvordan de har vurdert situasjonen. Prinsippet blir nå testet ut både overfor Landbruksdepartementet i en sak om hogst ved nordre Langevann i **Lillomarka** og overfor Statens Landbruksforvaltning i en sak om hogst i Bærumskommuneskoger på **Ramsåsen**.

Dersom ulike interesser som spiser av naturen vår prøver å lure seg unna dette lovpålegget, skal de få merke vår vrede. Imidlertid betyr ikke en vurdering av prinsippene at vi vil få gjennomslag i ett og alt, men forvaltningen tvinges til å vurdere og synliggjøre skadevirkningene. Og da er det ikke fullt så lett å fatte natur- og miljøfiendtlige vedtak. Takk til de rødgrønne for i hvert fall én viktig seier!

Hundremeterturen i sommer

av Sigmund Hågvar

Jeg har vondt i en fot. Kan bare gå ørsmå skritt. Prøver å sitte i ro hjemme med beinet høyt i timer om gangen. For det skal hjelpe. Men kroppen roper på bevegelse. Så er det å halte forsiktig omkring inne, ordne en kopp kaffe og komme seg tilbake i stolen. Men kanskje jeg kunne ta en noe lengre ekspedisjon ut til postkassa? For aviser er fint når du må sitte på.

Og ute er det jo full sommer! En nydelig, varm ettermiddag ligger der ute og venter. Jeg må ut av stengselen, om ikke bare for en liten stud. Om ikke bare for en ørliten tur med de små skrittene. Ja, jeg bestemmer meg. Jeg vil prøve å gå en hundremeter.

Så fint å komme ut i sommeren. Det dufter som av den dyreste parfyme fra rosebusken ved porten. Sola varmer akkurat passe, noen langsomme skyer svever der borte, og det er et svalt drag i lufta. Hundremeteren ligger foran meg. Jeg vil bort til svingen der borte. Her går jeg ofte, gjerne en ettermiddagsrunde som starter her. En langsom, gammel mann med en langsom hund på ørsmå bein stryker forbi. Jaja, jeg får holde mitt personlige tempo. Dette er egentlig en fin hundremeter. Veikanten er frodig med blomster og småkratt. Hei, der står et flott eksemplar av borreplanten. Antagelig med Norges største blader, kanskje bortsett fra rabarbraen. Planten har store blomsterknopper nå. Som skal bli fine tistelblomster – og på høsten de velkjente «borrene», kuler av frø med masse mothaker som fester seg så lett på klærne. Men borreplanten har

besøk. Noen fluer med flekkede vinger krabber omkring på stengler og knopper. Når to møter hverandre, vifter de rytmisk med de flekkede vingene. En flott, liten stille dans mellom de to kjønnene. Og der sitter et par tett sammenkoblet. Snart er det tid for å legge eggene. Hvor? I selve knoppene. Det vet jeg, for jeg har klekket slike fluer fra tistelknopper som ikke utviklet seg til blomster. Men aldri har jeg sett den elegante vingedansen før. Et par meter bortenfor står en annen borreplante. Også der danser flekkfluene, med elegante og rytmiske vingebevegelser, som understrekes så sterkt av vingeflekkene. De har nok luktet seg fram til vertsplanten sin.

Noen haltende skritt bortenfor fanges blikket av noe rødt inne i en ospebusk. Nei, det er to rødbrune flekker som sitter tett sammen. Jammen er det ikke den store, flotte ospebladbillen i parring! Har aldri sett det heller før. Står lenge og betrakter de vakre billene og lar dem være i fred.

Noen snur seg visst etter meg. Lurer vel på om jeg har mistet noe. Og det har jeg jo i grunnen. Jeg har mistet travelheten.

Litt bortenfor lyser veikanten i flotte, hvite blomsterskjermer. Hvilken skjermplante kan det være, tro? Bladene røper den. Det er hageeierens ugras-skrekke nummer én: skvallerkålen. Men her i veikanten får den være i fred, og får lov til å sende opp sine store, hvite blomsterskjermer. Slike er ofte magneter for insekter, for de lyser lang vei. Og se! Der sitter jammen en metallglinsende, grønn, stor gullbasse

midt oppi en skjerm! Spaserer rolig omkring og spiser pollen. Brått slår den sine gjennomsliktige vinger ut gjennom sidespalter i ryggpanseret, letter tungt med en brummende lyd og stryker hurtig videre.

Bak meg brummer en og annen bil. Får noen øyekast fordi jeg står der og stirrer inn i småkrattet.

Så er jeg halvveis på min hundremeter. Der legger jeg merke til en erteplante som slynger seg opp mellom de andre plantene. Typiske flikete erteplanteblader med slyngtråd i tuppen. Men de lyseblå blomstene er jo ørsmå! Så ser jeg at også bitte små skolmer er dannet noen steder. Og jeg ser at det buler ut bare to frøanlegg i hver skolme. Skal jammen sjekke floraen når jeg er hjemme igjen.

En vill kakerlakk sitter halvveis skjult bak et blad. Jeg vet at dette er et av de insektene med lengst fartstid på kloden. Allerede i karbontidens skoger krabbet de omkring, den gang da det også fantes øyenstikkere med et vingspenn på sytti centimeter! Og jeg blir ennå mer minnet om livets lange historie på hjemveien, for et sted står snelleplanter tett. Heller ikke de har endret seg mye siden karbontiden – bortsett fra at snelleplantene den gang var tredve meter høye! Omsider halter jeg inn porten igjen. Opp trappa og fram med floraen. Der har vi erteplanten med de små blomstene! Tofrøvikke heter den. Et perfekt navn. Jeg har gått en flott hundremeter. På maksimaltid. Med maksimalt utbytte. Jeg anbefaler det gjerne. Gå langsomt. Av og til.

Ved veis ende: Magne Midttun (1923–2010)

"Hvem har skrevet dette?" Tonen er streng. Ikke ser han særlig blid ut heller. I hånden holder han en artikkel i Grevlingen som jeg har skrevet – om Stubberud skogpark i Bærum. Hva galt har jeg gjort – har jeg virkelig bommet?, fyker det gjennom hodet, inntil Magne fortsetter: "Det var veldig godt skrevet!"

Dette er inspiratoren Magne i et nøtteskall. Som med stor kunnskap, sjarm og vidd fikk løftet både medspillere og motstandere, knyttet til seg mennesker han mente kunne gjøre en innsats, og som med en sjelden naturfølelse og evne til formidling fikk åpnet øynene på mange for viktigheten av naturvern. Mannen som var krumtappen i reorganiseringen av Naturvernforbundet på begynnelsen av 60-tallet, og Forbundets første generalsekretær. Mannen som satte Norges Naturvernforbund på kartet og som mangedoblet vårt medlemstall – fra ca 5000 til 30.000 på de 15 årene han ledet organisasjonen.

Magne var fra Telemark, og stolt av sitt opphav. Han fortalte med varme om sin far, fylkeskogmesteren, og deres hyppige samtaler om samspillet i naturen og om at alt liv har sin verdi. Han gikk samme vei som faren, med skogbruksutdannelse, men spesialiserte seg på viltpleie, og i en periode var han ansatt som viltforvalter i Nordmarka. Det var mens han jobbet her han kom i kontakt med en annen av de store naturvennene i forrige århundre, Edvard K. Barth, et møte som fikk stor betydning for begge og for naturvernsaken.

Begge var bekymret for den voldsomme påvirkningen av naturen etter krigen og over det manglende arbeidet for å stanse ødeleggelsene. Sammen oppsøkte de formannen i Landsforeningen for naturfredning og beklaget sin nød. Enden på visa var at Magne ble ansatt som Landsforeningens første "og meget ubetalte sekretær" på sin fritid fra arbeidet som viltforvalter.

Imidlertid skulle det gå ytterligere ti år før tiden var moden. Utløst av debattene rundt boka "The silent spring" av Rachel Carson vokste engasjementet og virkelysten. Og i 1962 ble den daværende Landsforeningen "kuppet", reorganisert og bygget opp på nytt. Byggmesteren var Magne, som ble ansatt som Naturvernforbundets første generalsekretær. Som med myndighet og klokskap bygde opp en moderne naturvernorganisasjon og plasserte denne sentralt i de stadig sterkere diskusjonene om vassdragsvern, energispørsmål, opprettelse av nasjonalparker. Ja endog drivhuseffekten var på Magnes dagsorden, flere tiår før de fleste av oss



Magne Midttun.

hadde hørt ordet.

Grunnen til at han lyktes tror jeg skyldes at han traff tidsånden, i tillegg til hans rike evner og sterke, brennende engasjement. Tiden for naturvern var overmoden i 1963, og Magne adresserte den uroen mange følte. Samtidig stilte Magne strenge krav til seg selv og til omgivelsene. Han hadde en sterk ordenssans og et krav til ryddighet, både i form og innhold. Dette gjorde det mye lettere for både menigmann og våre motstandere å fatte sympati for saken og organisasjonen.

I 1978 gikk Magne av som generalsekretær etter at han fikk sukkersyke. Han fortsatte delvis som fagkonsulent for Forbundet og i en periode var han oppsynsmann for verneområdene i Asker og Bærum. Særlig hadde han et nært forhold til Stubberud skogpark, landets først edellauvskogreservat og lagt under Østlandske Naturvernforenings varetakt i 1929.

Så det var ikke rart at han i 1987 leste Grevlingens artikkel om skogparken med interesse. Og samtalen som fulgte medførte et nært og gjensidig vennskap, og et hos ham stadig økende engasjement for det lokale naturvernet. Han så med bekymring på tendenser til å glemme selve naturen, Forbundets kjernevirksomhet, oppe i alle miljøproblemer. Han så med misbilligelse på tendenser til sentralisering av makt og ressurser i organisasjonen og nedvurdering av det lokale arbeidet. Og den økonomiske krisen i Forbundet i 1998 gjorde ham helt motløs.

For oss i NOA var Magne en av våre mest trofaste venner og støt-

tespiller i denne perioden, en vi alltid kunne stole på, enten stormen gikk voldsom ute på det store verdenshavet eller om bord på den lille naturvernskuta. Han stilte alltid opp med gode og velbegrunnede råd. Hans intuisjon og prinsippfasthet gjorde det lett å forstå hvorfor og hvordan vi måtte jobbe og argumentere. Og han stilte ofte opp som kunnskapsrik og inspirerende guide i verneområdene han hadde i sin varetekt, og øste av sin store kunnskap og varme naturfølelse. Helsen til Magne sviktet mer og mer, men hodet og hukommelsen var det ikke noe galt med. Takket være Magne besitter NOA opptak med flere av de gamle naturverneteranene – en gullskatt i forkant av 100-års-jubileet. Å få besøke Magne og kona Jutka i deres koselige hjem på Rykkinn var alltid en stor opplevelse av varme, engasjement og interesse – Magne prøvde å holde seg à jour om sin gamle organisasjon og med alle menneskene som bar saken fram. Og han formidlet kunnskap om det som hadde vært; hvorfor og hvordan de hadde jobbet, argumenter for og mot i ulike saker. En utrolig hukommelse, støttet av sirlige notater.

Selv det største treet i skogen går før eller siden over ende. Magne var det største treet den norske naturvernskogen har fostret til nå. Nå har treet falt, han er borte. Men akkurat som de store furukjempene i skogen gir liv til omgivelsene lenge etter at de har falt om kull, vil minnet om Magne være til inspirasjon i lange tider for oss som skal bære naturvern arven videre. I dyp takknemlighet lyser vi fred over Magnes minne.

Gjermund Andersen

Fjordbyplanen – asfaltørken eller oase langs Frognerstranda?

av Terje Kronen, Naturvernforbundet i Oslo Vest

Fjordbyplanen har store visjoner. Hva som skal skje langs Frognerstranda er foreløpig uklart. Vegvesenet vil utvide E18 slik at enda mer av området skal legges under asfalt. Naturvernforbundet, Frognerstrandaksjonen og bydelsutvalget vil ha E18 under lokk. En slik løsning vil frigjøre et stort område til friluftsmål og utvikle Oslos sjøside, samtidig som kontakten knyttes til Bygdøy. Sett fra Bygdøy og fra fjorden har Frogner en ualminnelig fin fasade. Denne vil komme enda mer til sin rett ved å få E18 under lokk og fjerne jernbanesporene. Fjordbyplanen vil kunne by på flere grøntområder langs fjorden og innfri allmennhetens behov for ulike uteaktiviteter. Naturvernforbundets visjon er å gjøre området til en boltreplass for livskvalitet, utfoldelse og glede.

Frognerstranda er et så stort område at det kan romme aktiviteter for mange. Langs stranda ligger det rette for gang- og sykkelvei, kanskje enda mer bearbeidet enn i dag. Fjordbytrikk vil det være plass til. Ruter vurderer å overta traseen til jernbanen, men dette forutsetter at lokalitetene må parkere et annet sted. Dette bør være mulig. Parkerte tog trenger ikke byens mest attraktive areal!

I området kan det bygges barnehager, og aktiviteter for barn kan tilrettelegges. Ikke minst bør det være litt villnis, en hundremeterskog der barn kan finne rumpe-troll, frosk og pinnsvin. En badestrand bør anlegges. Nærmere Filipstad kan det bygges ramper for rullebrett og ballbinger for ungdom, mens et annet sted kan avsettes til "stilleområder" med hekker, fontener og benker.

Vegvesenets bekymring er at E18 av sikkerhetsmessige grunner må opp i dagen mellom Fjellinjen og avkjørselen til Bygdøy. Nå viser det seg at det er tilstrekkelig antall meter til avkjørsler hvis E18 senkes under lokk omtrent ved "Kongen". Men Oslo kommune har nå antydnet at de vil åpne for at Fjellinjen fortsetter under bakken forbi Filipstad, og det vil kunne velte visjonen om en grønn Frognerstrand. Skal utsiktene til inntekter ved tomtesalg på Filipstad veie tyngre enn framtidige generasjoners behov for å få et attraktivt friluftsområde langs Frognerstranda?



Visjon om en bedre Frognerstrand.

Illustrasjon: Naturvernforbundet i Oslo Vest.

Sett og sakset

Ikke så ulikt Per Fugelli

"Me lever i ei ekstrem tid. Helse og mosjon er eit kronisk trugsmaal mot rus, røyk og refleksjon. Nasjonal og usunn vondskaap skal manast bort."

Jon Severud i Ei gjenreise. Ferdaminne etter A.O. Vinje, Oslo 2010.

Unike Blankvann

"Hvis vi tar opp vann fra bunnlaget i det 55 meter dype Blankvannet, bruser det som selters i vannhenteren. Om vannet tas fra 20 meters dyp, ser det ut som lyserød rosévin. Vi skal forklare hvorfor."

Og det gjør Jan og Karen Anna Økland i boken Oslo rundt langs vann og vassdrag – økologiske vandringar, Oslo 2004.

Full retrett!

Jeg elsker måker!

Odd Børretzen ifølge Noahs ark, magasinet for dyrs rettigheter nr 2 2010 (verd å støtte).

Altså ganske nær oss tobente

"La den [hesten] være ute så mye som mulig, slik at den ikke blir stresset av ikke å ha noe å gjøre. Undersøkelser viser også at ensomhet er et problem. Jo lengre tids ensomhet, jo flere og grovere problemer har hestene."

Stein Davidsen – tegner og hestekar i Kjøring med hest, Oslo 2000.

Vardefryd

"Østers. Typisk nok, det, jeg er ingen født jeger, skyter dårlig, og mitt sinnsliv går liksom ikke i ett med naturen lenger. Det har vel aldri helt gjort det, når jeg tenker meg om. Det er langt fra Åseral til Manhattan, men sannelig er det ikke sjelden jeg lengter dit eller til en annen metropol når jeg ferdes ute i naturen, slik jeg også kan drømme om fjell og hav under streiftog i storbyen. (...) Det føles nemlig uendelig tilfredsstillende å åpne en flaske suveren champagne ved en varme høyt over havet. Rigge seg til og skue erobrende ut over landskapet. Hadde noen gitt meg en østers der og da, ville det vært fullkomment."

Signaturen Kimmeridge i Morgenbladet 24. september 2010.

Andersens opplevelse av godseieren?

Å kaste perler for svin er som å resonnerer med en overingeniør.

Den gamle banevokteren ifølge Albert Engström (1869–1940) i en av hans 'Gubber'.



Jørgen
Stubbesitter

Livet på Lunkerud

Detaljene i boken husker jeg ikke lenger, men tittelen glemmer jeg aldri. Nils Werenskiold skrev boken i 1968 om det idylliske livet i et naboskap, hvor alle passet sitt og livet passerte langsomt i all fordragelighet, ja lunket av sted. Midt mellom Lauvåsen og Lauvtjern finnes et slikt sted. Der bor man gjerne i rekkehus, og det var kanskje alt man rakk. Imens går solen sin gang, ozonlaget minker og andre effekter øker.

Oppe ved Svingele (ved et tasteglipp i forforleden innsmett ga jeg stedet på Oldtidsveien feil navn) møter jeg en smilende fru Ali og hennes like smilende døtre. De er ikke engang redd for min kjære Leika, naboens kvikke puddelstipe, som med et par forsiktige sving på halen antyder ønske om vennskap og fred. Det er heilnorsk ikke å være redd fremmede hunder. Damene plukket sopp og hadde tydeligvis god greie på hva de kunne spise. Øverst i flettverkskurven lå flotte kantareller. Pappa Ali var av gårde for å plukke blåbær. Det er altså ikke ueffent at noen kommer utenfra for å hjelpe oss med å opprettholde noe som var norsk kultur for tyve år siden. Altså opprettholder livet på lille Lunkerud.

Hva er særegent ved norsk kultur, jeg mener bortsett fra at vi har fått forvaltningsretten til en natur som mange misunner oss? Vi har allemannsretten, et relativt egalitert samfunn og en velutviklet sans for menneskerettigheter utviklet gjennom de siste hundre årene. Svært viktig. Ja, og så Snorre-, Nansen-, Ibsen-, Munch-begeistring og Hamsun-avsky. Ikke å forglemme gleden ved ikke å ha truffet noen når vi er på tur. Hva er ellers likheten mellom norsk kulturarv anno 1910, 1960 og 2010? Jeg er glad for at familien Ali hjelper oss litt tilbake til norsk nøysomhet.

Vi høres av.

LOKALLAG I NOA

Send rettelser til red.

Naturvernforbundet i Asker:	Arild Jansen, Pb 332, 1371 Asker, 66846814, ariljans@online.no
Naturvernforbundet i Bærum:	Björg Petra Brekke, Caroline Øverlands vei 40 A, 1356 Bekkestua, 95894358, bpbpr@online.no
Naturvernforbundet i Fet:	Liv Grøtvedt, Rovenveien 47, 1900 Fetsund, 63885210, 92097204, liv.grotvedt@gmail.com
Naturvernforbundet i Lørenskog:	Margareta Bondevik, Løkenkollen 11, 1473 Lørenskog, 67902810, gretetrond@online.no
Naturvernforbundet i Nannestad/Gjerdrum:	Kåre Hombler, Sør-Kringler, 2030 Nannestad, 92696375, khombler@online.no
Naturvernforbundet i Nes:	Marit Frøystad, Myrullveien 4, 2150 Årnes, 63903193, 92463277, marifro@online.no
Naturvernforbundet på Nesodden:	Peter Schølberg, Pb 251, 1450 Nesoddtangen, 66914850, pschjo@hotmail.com
Naturvernforbundet i Nittedal:	Ivar Christensen, Lyngveien 9, 1482 Nittedal, naturvernittedal@gmail.com
Naturvernforbundet i Oppegård:	Mariella Memo, Pb 291, 1410 Kolbotn, 66807841, marimemo@online.no
Naturvernforbundet Oslo Nord:	Elin Tyse, Jutulveien 11, 0852 Oslo, 22690526, elintyse@c2i.net
Naturvernforbundet Oslo Vest:	Eystein F. Husebye, Pb 3157 Elisenberg, 0208 Oslo, 22141513, ey-f-hus@online.no
Naturvernforbundet i Skedsmo:	Elisabet Bolstad, Pb 27, 2001 Lillestrøm, 47623917, elisbo@gmail.com
Naturvernforbundet i Ski:	Stein Martinsen, Pb 232, 1401 Ski, 64872806, gaupstein@online.no
Naturvernforbundet i Vestby:	Kristian Vahl Østbye, Uglevn 15, 1555 Son, 64950099, 23462127, kristian.ostbye@idr.oslo.kommune.no
Naturvernforbundet i Ås:	Hans Erik Lerkelund, Pb 130, 1431 Ås, 98849397, helerk@start.no
Studentlaget i Ås:	Victoria Maria Kristiansen, victoria.kristiansen@student.umb.no
Østkanten Naturvernforbund:	Bodil Motzke, Lindbäckv. 23F, 1163 Oslo, 40497909, bodil.motzke@ubf.oslo.kommune.no
Oslo Studenlag av NU og NNV:	Jan Martin Andersen, jmanders@student.matnat.uio.no

Kontaktpersoner i kommuner uten lokallag

AURSKOG-HØLAND: Yvonne Ødegaard, Nannestadgata 1, 2000 Lillestrøm **ENEBAKK:** Kjell Arild Ødegaard, Vestbyveien 69, 1914 Ytre Enebakk, 47382810, tobjoelo@online.no **FROGN:** Sylvi Ofstad Samstag, Badehusgaten 15, 1400 Drøbak, 64935943 **RÆLINGEN:** Tom Bengtson, Runiveien 15, 2005 Rælingen, 63839835, tbengt@broadpark.no **SØRUM:** Helge Njaa, Brinken 2, 1920 Sørumsand, 63827933

Gjenåpning av byens elver og bekker

Husker du tv-reportasjen med tre eldre karer som sto på perrongen på Oslo S og pekte rett ned, og insisterte på at her kunne Akerselva langt på vei gjenåpnes? Med åpne felt mellom sporene, lyssjakter og noe kunstig belysning kunne passasjen fra Vaterlandsparken til Operaen bli en trivelig ferdselsåre vannveis om du padler eller ror. Skjøenner?

For ti år siden startet de Oslo Elveforum, raskt kom andre til. Flere av dem var tidligere politikere med lang praksis og innsikt i offentlig saksbehandling. Deres agenda var gjenåpning av Oslos elver og bekker. Og deres arbeidsmåte er å inspirere politikere, etatssjefer og saksbehandlere til å tenke og handle blågrønt. Man trives med rennende, friskt vann i bybildet.

Nå har de samlet sine erfaringer, sin viten og sine vyer for fremtiden i en nyttig bok med menneskelig trivsel og sunnhet, historiske og estetiske verdier og naturens egenverdi selv i en by, som argumentasjon. Her er det mye kunnskap å hente om vann, byen og vegetasjonen. Viktig for NOAs arbeid er fremgangsmåten i arbeidet, og i særdeleshet kapitler som Verktøy for planleggere og hageeiere, og Planlegging av åpningsprosjekter. Vann er det første jeg ser etter når jeg starter et nytt prosjekt, sier bylandskapsarkitekt Rainer Stange. Red.



Tor Holtan-Hartwig, Sigurd Tønsberg, Karsten Sølve Nilsen, Trine Johnsen og da Elisabeth Hvoslef

Blågrønn hovedstad. Jubel og gråt for Oslos elver og bekker

Oslo Elveforum, Oslo 2010

136 store sider, rikt illustrert

ISBN 978-82-995093-2-0

Pris kr 100,- (Kjøpe? Spør red.)

GRØNT DIKT

Stupet

av Sigmund Hågvar

Et plutselig sus over meg,
og jeg gløtter raskt opp.
Der – to langhalsede ender
i et svimlende stup!

Med vingene halvt bakover
skyter de uvørent
ned mot tjernet jeg sitter ved.

I siste liten flater de ut,
slår bremsene på
med vinger og svømmehud utspilt.
Lander i sprut.

For en livsutfoldelse.
For en energi.
For en kontroll.

Laksender.
Store, sterke, vakre.
Nå padlende rolig omkring,
småsnadrende.

Kanskje var det
et sabla morsomt stup.

Fuglelivet året rundt (Tre ønsker på en gang.)

I denne lille og vakre boken deler forfatter Bredo Berntsen sine fuglehistorier fra både voksenlivet og barndommen. Det som gjør denne boken til en annerledes og morsom leseropplevelse er først og fremst forfatterens entusiasme når han beskriver sine mange møter med ulike fugler. Man aner naturgleden hvert møte har gitt ham, og beskrivelsene er skrevet med en slik nærhet at man ikke kan hjelpe for at man selv blir glad når man leser.

Men, det er ikke bare små historier som serveres i denne boken. Forfatteren kan sine fugler. De blir grundig beskrevet i utseende, tilpasninger, lyder og historie. I tillegg til ornitologiske beskrivelser, er boken krydret med opplysninger som du ikke nødvendigvis finner i en vanlig fuglebok: viste du for eksempel at hunnkattuglens skrikende kivitv i gammel overtro ble tolket som at noen skulle dø? Eller at gulsangeren hermer etter andre fuglers sang, og blir derfor kalt hærmsångaren i Sverige.

Boken er rikt illustrert med fargestrykk av akvareller fra bokverket Brehms Tierbilder. De gamle, vakre maleriene viser fuglene i deres naturlige miljø. Som tittelen beskriver, så handler boken om fugler du kan se gjennom hele året – både de vanlige og de mer spesielle. Dette er en fin bok for deg som allerede kan mye og fugler, men som ønsker det lille ekstra – eller for deg som ikke kan så mye, men som ønsker å vite mer. En ting er sikkert – du kommer til å være litt mer oppmerksom på din neste søndagstur.

Catrine Curle



Bredo Berntsen

Fuglelivet året rundt

En ornitologisk skissebok

Unipub, Oslo 2010

96 sider, rikt illustrert

ISBN 978-82-7477467

Pris kr 279,-

Returadresse:
Naturvernforbundet
i Oslo og Akershus
Maridalsveien 120
0461 Oslo

B

NORGE



MARKAKALENDER 2011

Bestill allerede nå vår tradisjonelle kalender for neste år! Planleggingen tilsier at det blir like mange flotte fotoer som i fjor. Prisen er den samme, ett eksemplar kr 109,- for medlemmer, og kr 144,- for ikke-medlemmer, pluss porto og et lite ekspedisjonsgebyr. Kommer du innom Vøienvolden i åpningstiden (mandag til torsdag kl 08.00 – kl 12.30) slipper du porto og gebyr. Kvantumsrabatter for flere eksemplarer. Ser man på portogrensene, lønner det seg å bestille 3–5, det er samme pris som forsendelse av to. Neste portotrinn er også det samme for 6–8 eksemplarer.

Send bestilling til noa@noa.no eller på telefon 22 38 35 20. Går alt som planlagt, vil kalenderen være klar for utsendelse i begynnelsen av november.

Støtt NOAs arbeid
for å sikre Marka.

Kjøp Markakalenderen
for 2011!

Medlemmer:

- 1 eks. kr 109,- pr stk.
- 2-4 eks. kr 99,- pr stk.
- 5-9 eks. kr 89,- pr stk.
- 10-19 eks. kr 79,- pr stk.
- 20-49 eks. kr 69,- pr stk.

Ikke-medlemmer:

- 1 eks. kr 144,- pr stk.
- 2-4 eks. kr 134,- pr stk.
- 5-9 eks. kr 124,- pr stk.
- 10-19 eks. kr 114,- pr stk.
- 20-49 eks. kr 104,- pr stk.



Hvorfor ikke la Markakalenderen bli din julehilsen til familie og venner? Ved kjøp av kalenderen bidrar du til NOAs arbeid for blant annet å ta vare på Marka, eventyrskogene og våre grønne lunger.

Markakalenderen
utgis av NOA

kr **109,-**^{prstk}
medlemspris

Kalenderen måler
21 cm X 29 cm

Jeg bestiller herved eksemplar/er av NOAs MARKA-KALENDER 2011. Medlemspris er kr 109,- pr stk. Ikke medlemmer betaler kr 144,- pr stk. Porto og ekspedisjon kommer i tillegg. Det gis rabatt ved kjøp av mer enn 1 kalender.

.....
Navn

.....
Medlemsnummer

.....
Adresse

.....
Postnummer/Sted



Adressaten betaler
for sending i Norge



Distribueres av
Posten Norge

Naturvernforbundet
i Oslo og Akershus
Svarsending 2209
0091 Oslo

